

Ni espanyols ni francesos

Podem els catalans ser dignament confederats amb Espanya amb pactes lliures i establerts de veritat, formant part de la veritable unitat nacional espanyola, com formàvem part de la unitat nacional aragonesa; formant part d'una unitat fraternal i lliure; més no podem, dignament, ser espanyols de l'Espanya de Felip V i de l'absolutisme de l'Estat. No volem ser súbdits d'una Espanya que dóna per res a l'Alemanya, a l'Àustria, als anglosaxons, la seva dignitat i independència nacional; que els dóna el seu honor fins que la menyspreen. No volem ser súbdits d'una Espanya artificial i arbitrària, que es deixa bufetejar i trepitjar pels estrangers, i busca i demana que la bufetegin amb tal que hi sostinguin institucions velles i desacreditades i el monopoli d'uns partits més desacreditats i corcats encara. Volem ser ciutadans d'una nació pactada i lliure, no súbdits d'una nació feta artificialment per la violència, per la traïció, i per la mà estrangera, i al mateix temps, nació esclava de l'Estat absolut.

Llengua, perseguida; dret civil, perseguit; dret polític, abolit; llibertats individuals, constitucionals i territorials catalanes, abolides; nom, reduït a una expressió geogràfica com la Itàlia abans de 1859, i com la Polònia fa cent anys; enveja contra nosaltres; avorrició contra les nostres llibertats i els costums, i institucions nostres; veus aquí el que n'ha tret i en treu Catalunya de ser espanyola, d'aquesta Espanya absolutista, «conquistadora» nostra, orgullosa amb els catalans, i amb els mateixos castellans; orgullosa amb tots els «provincians» i humil, vassalla, covarda, amb els estrangers, sobretot amb els alemanys i austríacs. Per tot arreu és mirada amb desdeny i com a nació decaiguda a més no poder, la bandera d'Espanya; desitgem que la catalana, que té els mateixos colors i més barres, torni a fer simpàtica la bandera groga i vermella per tot el món. Qui pot voler ser súbdit d'aquesta Espanya artificial, de polítics sense consciència, de polítics de poc se me'n dóna, de toreros i *toristes*, de tanta immoralitat administrativa, de tanta *flamenqueria* i *fatxenderia*, i al mateix temps, de tanta supèrbia amb els «provincians» i de tanta abjecció amb els estrangers?

Per menys motius dels que tenim els catalans es varen separar de Lleó els castellans, fa uns mil anys.

Aquesta unitat nacional centralitzadora, deixa als pobles tots els seus costums i institucions dolents i molt millorables i dignes de reformes, i als catalans ens pren els bons que tenim i ens posa entrebancs i destorbs per establir-ne de nous. El nostre idioma, perseguit fins on es pot al nostre temps, per l'Estat; més que el francès a Alsàcia i Lorena per l'Estat alemany; la nostra nacionalitat esquarterada com la Polònia, i així mateix les nacionalitats aragonesa, castellana, andalusa, valenciana i gallega; els colors groc i vermell de la nostra bandera arrossegats per la pols, als peus dels estran-

gers, per la unitat artificial dels espanyols..., fins la Taula dels comuns dipòsits, fins les escoles gratuïtes d'arts i ciències de la Junta de Comerç, fins altres institucions catalanes tan alienes a la política com aquestes, han sigut assassinades i el més trist, governant a Catalunya i tenint influència al govern de Madrid els conservadors catalans.

No volem ser súbdits d'una nació artificial que arrossega per terra una quarta part (dues mitges barres vermelles i una quinta part del camp groc) de la nostra bandera catalana.

Tampoc ho volem ser d'una nació centralitzada i centralitzadora com la francesa. Serem tan clars contra ser francesos com ho som contra ser espanyols a l'ús. La França mai ens miraria com a francesos; els Pirineus farien que ens mirés sempre com a espanyols annexionats, com a estrangers recollits. Al Rosselló i a la Cerdanya francesa, com a Còrsega, l'element francès imposa fins el seu idioma, tan durament com l'Alemanya l'alemany a l'Alsàcia i Lorena; els telegrams en provençal són una petita excepció.

I a propòsit dels telegrams. Ja que a Espanya el telègraf no admet el català, proposo als catalans que telegrafiem en francès, almenys quan ens dirigim a un castellà o a un català que l'entenguin, o a un estranger. Sóc entusiasta de la llengua castellana i de la seva literatura; no hi ha, ni hi pot haver castellà que en sigui més, i el mateix de les glòries de la història castellana, des de Covadonga a Burgos, desde Burgos a Toledo, Las Navas, Còrdova i Sevilla, des d'allí a Granada i a la Santa Junta de les Comunitats, i des de la Toledo de la viuda Padilla, a la gloriosa insurrecció de l'any 8, i a les Corts generals de Cadis. Mes el qui em menysprea, l'avorreixo, i quan em vol imposar el seu orgull i vanitat, m'hi giro en contra. Com a germans, tot, castellans; com a superiors, res; ni l'idioma allà a on menyspreu el meu, com ho feu al telègraf. I compte, que el vostre m'agrada tant com el meu, i el parlo, el lleigeixo i l'escric amb gust, l'estimo. Oh! malaguanyat per molts de vosaltres aquest idioma amb què En Cervantes, un dels últims castellans, va fer justs elogis de la Barcelona i dels catalans del seu temps.

Ni francesos, repetim. L'any 1646 a 51, en temps de Felip V, i en temps de Napoleó primer, els catalans varen conèixer que a França no hi serien res, solament hi tindriem un xic més de benestar material. La nostra nacionalitat, que pot ser molt a Espanya, quan seriosament ho volgüem, no hi seria res, a França; i d'aquella uniformitat i centralització majors que aquí mai en podríem fugir. Aquí ens podem allunyar el dia que de debò ho volgüem. La unitat dels castellans no és tan forta com la dels francesos. A França no hi ha federalistes, i a l'Espanya castellana, sí. La centralització feta a París és més digna que la feta a Madrid. París és una capital natural del món; Madrid és una capital artificial, a on fins el veritable Madrid, el Madrid que treballa i

no viu de la política, és sacrificat a la política menuda. Madrid amb prou feines és capital natural de la seva província artificial.

¿No és, doncs, més fàcil, fugir de la unitat artificial espanyola que de la francesa?

Podent ser Estat lliure, per què voler ser províncies uniformades i centralitzades, ni departaments centralitzats i uniformats? Ni espanyols, ni francesos súbdits; sinó catalans lliures, autònoms, confederats amb pactes lliures o amb senzills tractats d'aliança, Llibertat i fraternitat, res de vassallatge, ni de subjecció: independència i amistat de germans, tant respecte dels espanyols, com dels francesos.

Josep Narcís Roca i Farreras

L'Arch de Sant Martí, III, núm. 199, 31 d'octubre de 1886

